

УКРАЇНСЬКИЙ ВІНОЧОК

Мета. Розповісти дітям історію українського «вікового» віночка

Ведуча

Які в народі звичаї крилаті,
Який багатий наш духовний світ!
Традиції живуть у кожній хаті
І їх вивчають діти з юних літ.
Щоб українцями по світу крокувати,
Й на цій землі прожити не дарма.
І щоб ніхто не зміг нам дорікати,
Що в нас коріння власного нема.
Традиції ніколи не вмирили,
Їх українці свято берегли.
А в світлий час їх з пам'яті дістали
І, наче стяг, в майбутнє понесли.

Ведуча

Моя земля! Чарівна Україна!
Ти мила серцю й дорога мені.
Ти рідна ненька, я — твоя дитина!
В мені твої традиції й пісні.
Оті, що здавна всюди прижилися,
І стали необхідні й чарівні.
Вони з моїм єством давно злилися...
Веселі часом, іноді сумні.
А я расту і хочу більше знати,
Про наш народ, його життя-буття.
Тож хочеться усе мені пізнати,
Щоб не пішло ніщо у небуття.

Ведуча

Це, як повітря, треба для дитини,
Бо тут мій рід, тут народився я.
Я справжній син своєї Батьківщини,
Бо ж українець маю я ім'я.
Я — українець і для мене свято
Усе, що рідне для батьків й дідів.
Традицій в Україні є багато,
І я б усі їх вивчити хотів.
Бо в них життя, історія народу,
Душа дитинна, що в словах живе.
І вічне прагнення отримати свободу,
І щира пісня в небесах пливе.

Ведуча. Сьогодні ми поговоримо про історію українського віночка. Що сьогодні ми знаємо про нього? Мабуть, тільки те, що він є невід'ємною складовою частиною українського національного костюму і що він красивий. Український віночок — не просто прикраса, а й оберіг, «знахар душ». В сиву давнину їх носили тільки дівчата, плели їх з живих квітів і вважали, що в них є чаклунська сила, яка здатна захистити їх від будь-якого лиха

Ведуча Плести віночки — то ціла наука і дійство. Наші прабабусі знали різні секрети: як плести і коли, як збирати квіти для вінка. На превеликий жаль, до нас не дійшов той рецепт, за яким квіти замочували у рослинних соках, аби довший час були свіжими.

Ведуча Дівчатка починали носити віночок з трьох років. Перший для трирічної дівчинки плела мама, намочувала у росах, коли на небі сонце зійде. І купала його в росах 7 днів, а тоді до скрині клала. У віночок впліталися чорнобривці, незабудки, барвінок, ромашки. Вважалось, що кожна квіточка лікувала дитину.

Ведуча У 4 роки плівся інший віночок. Усі кінчики пелюсток були вже розсічені, доплітався безсмертник, листочки багна чи яблуні.

Ведуча А для шестирічної доньки у вінок вплітали мак і волошки. Для семирічної дівчинки плели вінок з семи квіточок. І вперше квіт яблуні вплітали.

При цьому існував ритуал, коли батько торкався вінком голівки і промовляв: «Мати-яблуня, дядино моя...» та прохав у неї здоров'я і долі дитині.

Ведуча А всього в українському віночку дорослої дівчини — 12 квіточок, і кожна — лікар, оберіг.

Про квіти, з яких плівся цей віночок, розкажуть нам дівчатка класу.

1-а дівчинка (слайд). Найпочесніше місце у віночку належало деревію. Ці дрібненькі біленькі квіточки здалеку нагадують велику квітку, її називають в народі деревцем. Коли квіти перецвітають, вітер розносить насінини далеко-далеко. Та хоч би де проросла ця рослинка, вона завше цвіте. Тому люди й вплели її до віночка, як символ нескореності.

2-а дівчинка (слайд). До віночка дівчата також вплітали барвінок, вважаючи його символом життя, бо він має лікувальні властивості. Люди вважали, що барвінок зір розвиває. Взимку відваром барвінку лікувалися від простуди. А влітку барвінком прикрашали святковий хліб, хату, плели весільні букетики. Взагалі барвінок цілий рік шанували.

Цвіти, барвіночку,
Стелися листочком.
Прийди, козаченьку,
Не сам, з товариством.
Прийди у неділю,
Прийди в понеділок,
Як зацвіте м'ята,
Хрещатий барвінок.

3-а дівчинка (слайд).

Є на світі різні квіти

*І на полі, і в саду,
Але кращих я ніколи
Від цих квітів не знайду:
Уподобаній собі незабудки голубі.*

До віночка впліталася також незабудка. Вважалось, що, як і барвінок, незабудка покращує зір людини.

4-а дівчинка (слайд). До віночка дівчата вплітали також квіти вишні та яблуні, як символ материнської любові. (Виконує пісню «Мамина вишня» на слова Дмитра Луценка).

5-а дівчинка (слайд). Калина у віночку — символ краси та дівочої вроди, символ нашої вродливої України.

Ведуча

Калина

*Посадіть калину...
Коло школи.
Щоб на цілий білий світ
Усміхнулась щиро доля —
Материнський ніжний цвіт.
Посадіть калину...
На городі.
Щоб розквітнула земля!
Із роси — пречиста врода.
З неба — почерк журавля.
Посадіть калину...
Коло тину.
Щоби злагода цвіла!
Буде щедрою родина—
Буде честь їй і хвала.
Посадіть калину...
Коло хати.
Щоб на всеньке на життя
Стане кожен ранок святом,
Дітям буде вороття.
Посадіть калину...
В чистім полі!
Хай вона освятить час!
Рід наш любить дуже волю,
Хай же й Воля любить нас!
Синє небо,
Злоте поле...
Посадіть калину
Коло школи.
А щоб цвіт її не стерся,
Не зів'янув в спориші,
Посадіте коло серця,*

Щоб цвіла вона в душі.

6-а дівчинка (слайд). До віночка дівчатка вплітали також безсмертник. Люди вважали, що безсмертник дарує здоров'я. Чи виразки, чи ранки — дуже гоїть, тому й співають славу цьому квітові життя.

7-а дівчинка (слайд). А любисток і волошка були колись птахами, що вчили людей любити одне одного та бути щирими у розмовах. А як померли, то проросли двома пахучими рослинками — любистком та волошкою.

Люди люблять їх не лише за пахощі, а й за лікарські властивості. Ними миють волосся, освіжають хатне помешкання, купують маленьких дітей. Тому у віночку — це символ людської відданості, уміння бути корисним.

8-а дівчинка (слайд).

Між ромашок в лузі біля річки

Йшли в віночках білих дві сестрички.

Віддаля і розпізнати важко,

Де малі дівчатка, де ромашки.

Ромашка у віночку наймолодша за своїм віком, її почали вплітати у віночок, коли переконалися, що вона приносить не лише здоров'я, а й доброту та ніжність. І вплітають її разом з гронами калини та цвіту яблуні, вишні.

Переплітають з батіжком хмелю — символу гнучкості й розуму.

9-а дівчинка (слайд).

Розцвіли червоні маки...

Вранці по росі.

Я піду і назриваю

Маків для краси.

А тоді найкращу квітку

В коси заплету,

І сама посеред поля

Маком зацвіту.

Мак з'явився в українському віночку в XVI—XVII ст. То були часи боротьби українського народу за незалежність. Кожна родина когось втрачала у тій борні. І розцвіла пролита кров маковою квіткою в українському вінку/Спочатку цвіт маку долучали у віночки лише ті дівчата, у чийй родині хтось загинув у боротьбі з ворогами. До того ж мак є символом печалі й туги. Згодом мак стали вплітати до вінка шестирічної доньки, вважаючи, що він дає сон та береже думку.

10-а дівчинка (слайд). Чорнобривці у віночок дівчаткам починали вплітати з самого першого вінка. При цьому вважали, що вони допомагають позбутися головного болю. (Виконує пісню «Чорнобривці» на сл. М.Сингаївського, муз. В.Верменича).

11-а дівчинка (слайд). У народі кажуть, що Ружа колись була дуже красивою дівчиною. Вона, як її сестри —

Мальва та Півонія, лікувала людей від сердечних хвороб. І прийшов якимось до них лікуватися Зимовий Вітер. Постукав у двері та й питає:

— А чи тут красуні-дівчата живуть, що людей лікують, здоров'я дають?

— Тут, — відповіла Троянда.

— То впусти́ть до хати.
— А хто ти будеш?
— Той, хто гори верне, страху наганяє, людей від сонця оберігає.
— А чи не завдаси ти нам шкоди?

- Ні!

Відчинила Троянда двері і влетів у хату Вітер-Вітрисько.

— На що скаржи́шся? — спитала Мальва.

— На безсилля з Морозом боротися.

— А чи добре ти щось вчинив людям?

- Ні!

— То за що ж тобі співчувати?

— За те, що я хворий.

— Але ми лиш добрим людям помагаємо, — відповіли дівчата:

Тоді дмухнув Вітер на сестер і перетворив на квіти. А люди навесні висадили їх у квітники: мальву коло вікна ближче, півонію — до води, ружу — до сонця. Так і ростуть сестри, своєю красою людей милують. У віночку))с це символ віри, надії, любові.

Дівчата залишаються на сцені, утворивши коло.

Ведуча. Ми розповіли вам, з яких квітів плівся вінок і яке значення мала кожна квітка у вінку.

Ще до вінка в'язалися стрічки. В'язати стрічки треба теж уміти і символи їхні знати. Про це нам розкажуть хлопці.

1-й хлопець. Найпершу у віночку — посередині, в'яжуть світло-коричневу стрічку — символ землі-годувальниці. ().

2-й хлопець. Пообіч від брунатної стрічки — жовті стрічки — символ сонця. ().

3-й хлопець. За жовтими стрічками в'яжуться світло-зелені стрічки — символ краси і молодості. ().

4-й хлопець. За світло-зеленими стрічками в'яжуться блакитні стрічки — символ води. ().

5-й хлопець. За блакитними стрічками в'яжуться сині — символ води.

6-й хлопець. Далі в'яжуть жовтогарячу стрічку — символ хліба. ().

7-й хлопець Далі в'яжуть фіолетову стрічку — символ мудрості людини. ().

8-й хлопець Наступна стрічка — малинова — символ душевності, щирості. ().

9-й хлопець. Після малинової стрічки в'язали рожеву — символом достатку. ().

10-й хлопець. В'язали до строю й білу стрічечку, але тоді, коли кінці її були розшиті сріблом і золотом. На лівому кінці вишивали сонце, а на правому — місяць. Якщо стрічка не була вишита, то її не пов'язували, бо це символ пам'яті про померлих. ().

11-й хлопець. Дівчата, що вплітали у віночок мак, одночасно підв'язували до нього червону стрічку — символ печалі й магичності. ().

Ведуча. Люди вірили у силу стрічок. Стрічки — обереги волосся од чужих людей; відмірювались вони по довжині дівочої коси і відрізалися трохи нижче коси, щоб її сховати.

12-й хлопець. Коли дівчинка росла сиротою, то в косу вона вплітала блакитні стрічки. І люди при зустрічі обдаровували таку дівчинку подарунками, хлібом, грошима, тканиною, одежею. Бажали їй стати щасливою та багатою. Бездітні люди прохали бути їм за доньку. А дівчинка за повагу дарувала тим людям стрічку з віночка чи вишиту хустинку, в якій носила насіння любистку.

«Попливу, віночку» на сл. С.Жупанина, муз. А.Павлюка.

Ведуча. Тепер, віночків-оберегів не плетуть. Граючись, ви, мабуть, виплітаєте вінки з кульбабки, конюшини, ромашок, волошок, але вони не є оберегами. Тепер віночки можна побачити лише з штучних квітів і то тільки на якомусь концерті. Але й до цих віночків треба ставитись з повагою. Дівчинку завжди по-віночку впізнають. Про це говорять такі народні прислів'я:

Хто вміє віночок вити — Той вміє життя любити.

Який вінок — такий голосок. У цьому дворку, як у вінку.

Ведуча Крім «вікових» вінків на Україні існували ритуальні, звичайні, магичні, лікувальні та інші віночки. 77 вінків в народі України, 40 із них — це лікарські, 12 обрядових, 13 магичних, 12 ритуальних.

Ведуча. Вінок іменинника плели з присадибних квітів і клали на хліб. Молодих людей піднімали, поклавши на голову вінок. Літнім жінкам одягали на хустину, у руки давали хліб. Чоловіка при-крашав вінок із колосся та квітів. Іменинників вінчали зі сходом сонця, а на погостину **сходились** ввечері.

Ведуча. В українському народному весіллі вінок відіграє роль, яку в інших народів відіграє біле покривало: «фата» — по-московському чи «вельон» — по-польському. Це покривало повинно було охороняти «молоду» від «поганого ока». У нашому звичаї цю роль виконує вінок з барвінком, символ - тривалого кохання.

Напередодні весілля у «Дівич вечір» дівчата сходяться на останню вечірку до хати «молодої». Там вони співають ритуальних пісень, виплітаючи весільні вінки.. Першою, від імені «молодої», співає старша дружка (*сама «молода» на весіллі не співає*).

Вийте, дівоньки, собі й мені.

Собі звийте з рути-м'яти,

Мені звийте з барвіночку...

В долину, дівчата, в долину

По червону калину,

По хрещатий барвінок, —

«Молодій» на вінок...

Із руточки — дві квіточки,

Благослови, Боже,

І отець, і мати, —

Будемо вінок зачинати.

Ведуча. Як не згадаєш про вінок першої жниці, сплетений із волошок, ромашки, сокирок, маків, дзвіночків; що вінок першого косаря — з волошок та колосків.

Відчини, хазяйне, нові ворота,
Несемо віночок із чистого золота,
вийди хазяйне, хоч на ганочок,
Викупи, викупи залози віночок»

Ведуча. Ще й до сьогодні зберігається мистецтво плетіння Маковіївського, Спасівського вінків, вінка Великодня, яким прикривали кошик з посвяченим. А ще вінок на першу крокву при побудові хати, на новосілля, для молодят.

Ведуча. Людська пам'ять береже «подоляночки». Готувалися до веснянок, гаївок, поміж діток вибирали на роль Подоляночки дівчину з щирою душею. За 2 тижні до свята їй шили спідничку з широким подолом, підшитим червоним шовком та атласом. Під час наспівів пісні Подоляночка присідала. Найстарша при цьому мітила це місце знаком сонця — жовтою стрічкою. Саме з цього місця збирали і сплітали вінок для Подоляночки, його дбайливо зберігали.

Ведуча. Ми ж будемо традиції вивчати,
Щоб прихилитись до землі душею.
Свою історію повинні діти знати
І гордо йти по світу разом з нею.

Ведуча. Традиції і звичаї народні
Ми вивчимо, щоб більше в світі знати.
Дізналися багато ми сьогодні,
Бо хочемо знання хороші мати.

Ведуча.

Щасливі ми, як є у нас родина,
Як є сім'я, а в ній любов, тепло.
В гармонії тоді зростатиме дитина,
І пам'ятатиме, що в серце залягло:
І ласку мамину, батьківське тверде слово.
І мудрість вікову, що тут живе.
Й традиції засвояться чудово,
І казки дух, що по кутках пливе.
Й легенди давні, на які багаті,
Піднімуть нас на дужому крилі.
А мрії чисті, світлі і крилаті
Нестимуть діток на шляхи землі:
Малих дівчаток в чарівних віночках,
Хлоп'ят, допитливих вже з юних літ...
Батьківське щастя — у синах і в дочках,
На цьому і стоїть наш білий світ.